אין בו א] שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזו מהן שגג שבת ויום חול ועשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזו מהן עשה א מביא אשם תלוי (א) כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת ב] כן על לא הודע שלהן אינו מביא אלא אשם תלוי אחד אם היתה ידיעה בינתים ב כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת ג כשם ג] (א) שאכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת כך על לא הודע שלהן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: **גמ'** איתמר רב אסי אמר חתיכה אחת שנינו ספק של חלב ספק של שומן חייא בר רב אמר ג ד חתיכה משתי חתיכות שנינו במאי קא מיפלגי רב אסי סבר ג יש אם למסורת 1 מצות כתיב וחייא בר רב ד] אמר יש אם למקרא ה] מצוות קרינן איתיביה רב הונא לרב אסי ואמרי לה חייא בר רב לרב אסי חלב ושומן לפניו ואכל אחת מהן מאי לאו מדסיפא שתי חתיכות רישא נמי שתי חתיכות אמר להו רב ד לא ו] תיזלא בתר איפכא דיכול לשנויי לכו סיפא בשתי חתיכות רישא בחתיכה אחת אי הכי יש לומר חתיכה אחת מחייב שתי חתיכות צריכא למימר ה זו ואין צריך ז] למימר זו (ב) ולחייא בר רב דאמר מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות מיתנא תרתי למה לי פרושי קא מפרש ספק אכל ח] [חלב] ספק לא אכל (חלב) מביא אשם תלוי כיצד כגון שהיה חלב ושומן לפניו אמר רב יהודה אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב אכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל חייב חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלה פטור אמר ט] רבא מאי טעמא דרב דאמר קרא 2 ועשה אחת מכל מצות ה' בשגגה עד שישגוג י] בשתים מצות כתיב מצוות קרינן איתיביה יא] אביי ו רבי אליעזר אומר ה כוי חייבין יב] עליו אשם תלוי אמר לו ר' יג] אליעזר סבר ז יש אם למסורת מצות כתיב איתיביה ח ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר יד] ז וחייב באשם תלוי הא מני רבי אליעזר היא איתיביה ט נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן על שלה טו] אתיום טמאין ח וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ט ופטורין מן הקרבן ותני עלה י (ג) טז] חייב משום אשם תלוי הא מני רבי אליעזר היא א"ר יז] חייא אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל חייב חתיכה יח] ספק של שומן ספק של חלב ואכלה פטור א"ר זירא מ"ט דרב קסבר שתי חתיכות אפשר לברר יט] איסורו חתיכה אחת אי אפשר לברר כ] איסורו מאי איכא בין טעמא כא] דרבא לטעמא דרבי זירא איכא בינייהו כזית ומחצה כב] לרבא ליכא מצוות ופטור לרבי זירא אפשר לברר איסורו איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא רבי כג] אליעזר אומר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי אמר ליה רבי אליעזר סבר לא בעינן לברר כד] איסורו

אכל אחד מהן. וכסבור שומן הוא ואחר כך נודע שהאחד היה חלב וזה לא ידע איזו אכל מביא אשם תלוי אבל אם בשעת אכילה היתה לו ספק והזיד ואכלה מספק מזיד הוא ופטור: **שגג באחת מהן.** כסבור זו היא אשתו ואחר כך נסתפק איזו (ד) היתה מביא אשם תלוי ואם נודע לו שאחותו היתה מביא חטאת: **כך על לא הודע שלהן.** כגון אכל שתי חתיכות כסבור (ה) שומן הן ואחר כך נודע שהן ספק אינו מביא אלא אשם תלוי אחד הואיל ולא נודע בין אכילה לאכילה שספק חלב אכל: **ואם היתה ידיעה בינתים.** ידיעת ספק: **כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת.** אם היתה ידיעה ודאי בינתים: **כך.** בידיעת ספק מביא שני אשמות תלויין: **גמ' חתיכה אחת שנינו.** אכל חתיכה אחת כסבור שומן הוא ואחר כך נודע לו שספק הוא היינו הא דקתני מתני' ספק אכל חלב וכו': **חתיכה משתי חתיכות.** כדמפרש בסיפא חלב ושומן לפניו כו' אבל חתיכה אחת פטור: **מצות כתיב.** בויקרא גבי אשם תלוי ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו והביא (ו) את אשמו וגו': **מצוות קרינן.** דמשמע אחת מתוך שתים: **ב' חתיכות מיבעיא.** דבשלמא חתיכה אחת איכא לפלוגי משום טעמא דלקמן דלאי אפשר לברר איסורו או דלא איקבע איסורו אבל שתי חתיכות ליכא למימר הכי: **כוי.** ספק בהמה ספק חיה: **אשם תלוי.** אף על גב דליכא חתיכה אחת משתי חתיכות אם אכל חלבו בשוגג כסבור חיה הוא כה]: **ספק בן תשעה כו'.** היבמה שנתייבמה בתוך שלשה חדשים: **וחייבים באשם תלוי.** שמא בן הראשון הוא ונמצא שבא על אשת אח שיש לה בנים שהוא בכרת והא אשה דומיא דחתיכה אחת היא: **נמצא על שלו.** במסכת נדה בפרק כל היד (דף יד.) דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים שני סדינים לקנח אחד לו ואחד לה נמצא על שלו ודאי בשעת תשמיש היה ובועל נדה בשוגג הוה וחייבים שתי חטאות: **אתיום.** לשון יווני הוא. כלומר לאחר תשמיש: **לאחר זמן.** התם [שם:] מפרש שיעורא: **וחייבין באשם תלוי.** ואמאי הא ליכא שתי מצוות: **אפשר לברר איסורו.** דאשם תלוי אינו בא אלא להגין מן הייסורין עד שיוודע לו ויביא חטאת כדמפרש בפרק בתרא (לקמן כה.) הילכך שתי חתיכות [ואכל אחת] ונשארה האחת אפשר שיבוא לאחר זמן בקי שיכיר אם זו הנותרת שומן ודאי חלב אכל ויביא חטאת אבל חתיכה אחת ואכלה אי אפשר לבררה: **מאי איכא בין רבא.** דאמר לעיל טעמיה דרב משום יש אם למקרא: **לר' זירא.** דמפרש טעמיה דרב (ז) לברר איסורו: ה"ג **איכא בינייהו כזית ומחצה.** כגון ב' חתיכות בזו כזית ובזו כחצי זית ואכל את של כזית ואין ידוע אם הוא חלב או שומן: **לרבא ליכא מצוות.** כו] ליכא ב' זיתים ופחות מכזית כמאן דליתיה: **לר' זירא אפשר לברר האיסור.** בחצי זית זה הנשאר: **כוי חייבים כו'.** והא אי אפשר לברר איסורו:

מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות. והסיא נמי כז] אפי' אכל ספק יש בו כשיעור כו' כמו כן צריך לומר דמיירי שיש שתי חתיכות לפניו ובשתיהן כשיעור כח] וכן נ"ל על כרחין שהרי אמרינן לקמן איכא בינייהו כזית ומחצה דלמאן דאמר כט] איקבע איסורא ליכא אם כן שמע מינה דיש שתי חתיכות ומכל מקום ל] האי זית אכל ואפילו אכל מן האיסור מסופק הוא אם אכל כזית ואשמעינן דאפילו בספק ספיקא מייתי אשם תלוי וגבי שבת ויום חול נמי מצינו למשכח שתי חתיכות כגון שעשה מלאכה בין השמשות דספק לא] יום או לילה וגם איקבע איסורא שעשה מלאכה בבין השמשות קרוב למוצאי שבת דאיקבע איסורא כל היום וגם אפשר לברר איסורא שיוכל לראות לפי ענין המלאכה לב] שפעל בשבת לפי מה שיש כמה עבר מן הלילה ולא עבר ממנה רק לג] מעט ופעל מלאכה רבה א"כ פעל קצת מן היום: **אמר** רב יהודה אמר רב כו' חתיכה אחת פטור כו'. ואם תאמר דהא אמרינן פרק שני דכתובות (דף כג:) גבי שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת כו' ופריך עלה הבא עליה באשם תלוי קאי ומאי פריך הא בעינן מצוות יש לומר דהתם פריך למאן דאמר הכא דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות אבל לד] קשה דרב אדרב שהרי קאמר הכא רב יהודה אמר רב ובפרק האשה רבה (יבמות פח.) קאמר אמר רבה אמר רב לא שנו אלא שנשאת בעד אחד כו' ופריך הש"ס הבא עליה באשם תלוי קאי ומאי פריך ותירץ דהכי פריך הבא עליה באיסור אשם תלוי קאי ועוד יש לומר דפריך התם לרב נחמן לה] דמתרץ הכא טעמא דרב משום איקבע איסורא והיכא דאכל עובד כוכבים הראשונה לו] משום השניה חייב משום דאיקבע איסורא וניחא התם דפריך שפיר שהרי כבר איקבע איסורא שהיתה אשת איש: **ותני** עלה וחייבים באשם תלוי. וקשה שהרי הכא משמע דברייתא מפרשא למתני' והתם לז] פרק כל היד (נדה יד:) לא משמע הכי דאמר על מתני' ופטורין מן הקרבן תנא וחייבין באשם תלוי ותנא דידן סבר בעינן חתיכה משתי חתיכות י) ועוד קצת קשה אמאי לא לח] קאמר מהא (הוריות דף ח:) ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה ואע"ג דליכא שתי חתיכות לט]:

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ח מהל' שגגות הל"ב:
ג ב ג מיי' שם הל"ו:
ד ד מיי' שם הלכה ג:
ה ה מיי' שם וכאידך מ"ד:
ו ו מיי' פ"א מהל' יבום הלכה כג טוש"ע אה"ע סי' קס"ד סעיף ו:
ז ז מיי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ג וכאידך מ"ד:
ח ח ט מיי' שם ופ"ה הל' ו:

הגהות הב"ח

(א) במשנה כשם שאם אכל חלב ודם: **(ב)** שם גמרא ואין צריך למימר זו קתני ולחייא בר רב: **(ג)** שם ותני עלה וחייבים באשם תלוי כצ"ל ותיבת משום נמחק: **(ד)** רש"י ד"ה שגג וכו' איזו מהן היתה: **(ה)** ד"ה כך על וכו' כסבור ששתיהן שומן הן ואח"כ נודע שכל אחת מהן ספק וכו' ולא נודע לו בין: **(ו)** ד"ה מצות כתיב וכו' והביא וגו' כצ"ל ותיבות את אשמו נמחק: **(ז)** ד"ה לרבי זירא וכו' דרב דאי אפשר לברר איסורו:

מוסף רש"י

אכל חלב וחלב. שני זיתים והפסיק ביניהם יותר מכדי אכילת פרס דהוו להו שתי אכילות (שבת עא.). **יש אם למסורת.** כמה שכתב משה ומסר בספר תורה לישראל, היא האם והעיקר, ולא כמו שהוא נקרא (סוכה ו:) כמה שנמסרה כתב של תיבה למשה אנו צריכין לדורשה ולא לפי המקרא (מכות ז:) שנמסרה כתיבתו לכתבו חסירה (סנהדרין ד.). **יש אם למקרא.** בתר קרייה אזלינן דהיא עיקר (סנהדרין ד.). **לא תיזלא בתר איפכא.** דבר שאינו (קדושין מו.) או: לא תשיבו בבית המדרש ממשנה הנהפכת לשני צדדים, שיוכל המתרץ לתרץ משמעה אחר דבריו (כתובות מח:). **יוציא והולד כשר.** ממה נפשך (יבמות לה:). **נמצא על שלו.** דם על המפה שקנח בה אחר תשמיש (שבועות יח.) ואפילו לאחר זמן ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינוח בידוע שהיה דם בשעת תשמיש, טמאין. שניהם טומאת שבעה כדין בועל נדה, כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (נדה יד.) היא משום נדה והוא משום בועל נדה, דודאי ראתה דם קודם בעילה או בשעת בעילת תשמיש (שבועות שם). **על שלה אתיום.** מיד לאחר בעילה (נדה שם). **לאחר זמן.** לאחר אותיום, טמאין מספק. שניהם שבעה ימים, ומיהו טומאת ספק הוא לתלות אבל לא לשרוף (שם). **ותני עלה.** אמנלא לאחר אותיום קאי, דקתני במתני' ופטורין מן הקרבן (שם יד:).

רבינו גרשום

ספק אכל חלב כו': מביא אשם תלוי על כל ספק מאלו. ולכשיודע לו דודאי אכל יביא חטאת. **כך על לא הודע שלהם** שלא נודע לו שודאי אכל אלא נודע לו שספק חלב אכל **אינו מביא אלא אשם תלוי אחד: אם היתה ידיעה בינתים.** בין זית לזית **כשם שהוא מביא** על ידיעה ודאית **חטאת על כל אחד כך** על ידיעת ספק **מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כשם שאם אכל חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחד.** שלא היתה בו ידיעה אלא לבסוף **חייב על כל אחד ואחד** חטאת מפני שהן שמות מוחלקין: **כך על לא הודע שלהם.** שנודע לו שספק חלב ודם ונותר אכל **מביא אשם תלוי על כל אחד: גמ' חתיכה אחת שנינו.** ברישא דמתניתין: **וחייא בר רב אמר חתיכה אחת מב' חתיכות.** א' של חלב וא' של שומן שנינו דלא ידע אי זו אכל: **במאי פליגי.** מכדי בין למר בין למר חייב באשם תלוי במאי פליגי: **רב אסי סבר יש אם למסורת מצות כתיב.** ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ א) בעשותה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשנה היינו חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן שמצוה שלא לאוכלה: **יש אם למקרא מצות קרינן.** דמשמע א' מתוך שנים היינו ב' חתיכות של ספק שמצווה שלא לאוכלן: **לא תיזלו בתר איפכא.** להפך אחר קושיות **יכול לשנויי לכו כו': עד שישגוג בשתי מצות.** בב' חתיכות דקסבר יש אם למקרא ומצות קרינן: **כוי.** דלא הכריעו בו חכמים אם מין חיה אם מין בהמה **חייבין על חלבו אשם תלוי** והא כוי חתיכה אחת היא: **אמר ליה ר' אלעזר אית ליה אם למסורת מצות כתיב: ספק בן תשעה לראשון.** כגון הבא על יבמתו בתוך ג' חדשים שמת אחיו ואשתו ילדה לסוף ו' חדשים והרי הוא ספק אם בן תשעה הוא ושל ראשון או בן שבעה ושל אחרון **יוציא** דשמא הוולד בן של ראשון הוא ולא היתה זקוקה לו וקא עבר עלה משום אשת אח **והולד כשר** ממה נפשך אם בן ראשון הוא הרי הוא כשר ואם בן אחרון הוא הרי הוא כשר: **וחייבין.** שניהם **אשם תלוי** שזה וזו לא ידעו שהיא מעוברת והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייב באשם תלוי: **הא נמי ר' אלעזר היא** דסבירא ליה דיש אם למסורת: **נמצא על שלו טמאין וחייבין קרבן.** דאמרינן בנות ישראל משמשות בב' עדים אחד בעילה בודקות עצמן אם טהורות הן אחד לו ואחד לה. בעד אחד מקנחת בעלה לראות אם יש בעד כלום דם ובעד אחת מקנחת את עצמה. אם נמצא על עד שלו דם טמאין דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה. וטמאין כל הטהרות שנגעו אחר מיכן וחייבין בקרבן חטאת על הנדה דשוגגין היו: וכן אם **נמצא** דם **על** עד **שלה איותיום.** פירש לאלתר אחר בעילה **טמאין** נמי **וחייבין בקרבן** דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה: **נמצא על** עד **שלה לאחר זמן.** שבא עליה כגון שלא בדקה עצמה לאלתר לאחר בעילה אלא לאחר זמן ומצאה דם **טמאין מספק** דספק אם בשעת בעילה היתה נדה וספק שמא לאחר מיכן ראתה הילכך טמאין מספק וכל הטהרות שנגעו למפרע משעת ביאה תולין לא אוכלין ולא שורפין: **ופטורין מן הקרבן** מחטאת: **ותני עלה וחייבין באשם תלוי.** והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייבין באשם תלוי: **חתיכה אחת ספק של חלב וספק של שומן ואכלה פטור.** לגמרי מ"ט דרב קסבר ב' **חתיכות** אחת של חלב ואחת של שומן משום הכי חייב באשם תלוי דב' חתיכות **איפשר לברר איסורן** אם נגע ואכל בעיקר האיסור דבודקין האחרת שנשתיירה מי שהוא בקי יכול לראות אם זו היא של שומן ודאי אותה שאכל חלב היא הילכך קודם שלא בדקוה חייבין אשם תלוי ואחר שבדקוה ונודע לו דודאי חלב הוא חייב חטאת אבל **חתיכה אחת** ספק חלב ספק שומן ואכלה מאחר שאכלה **אי איפשר לברר איסור** אם חלב היתה אם שומן הילכך אין מביא אשם תלוי דאין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שאיפשר להתברר לאחר זמן איכא דאמרי ב' **חתיכות איפשר לברר איסורא** להכי חייב דהיה לו לברר איזו אכל אבל חתיכה אחת מה יכול לברר בה הילכך פטור: **מאי איכא בין טעמיה דרבה לטעמיה דר' זירא.** תרווייהו בעו חתיכה אחת מב' חתיכות. **איכא בינייהו כזית ומחצה.** כגון ב' חתיכות באחת יש בה כזית ובאחת יש בה חצי זית ואין ידוע אי זו של חלב ואכל אותה של זית: **לרבה איכא מצות.** דמכל מקום הא איכא בינייהו ב' חתיכות: **לר' זירא אי איפשר לברר איסורו.** דאותו חצי זית שנשתייר לא מינכר אי חלב הוא או שומן דדבר מועט הוא הילכך פטור. לישנא אחרינא **לרבה ליכא מצוות** דמצוות משמע ב' חתיכות שלימות וליכא ופטור. **לר' זירא** חייב דחצי זית נמי **איפשר לברר איסורו** אם הוא שומן או חלב מי שהוא בקי ע"י הדחק לידע מה היה הזית שלם הילכך כב' חתיכות דמי וחייב: **איתיביה ר' ירמיה לר' זירא** דהא כוי וספק בן תשעה ונדה שנמצא על שלה לאחר זמן דכל הני אי איפשר לברר איסורן וחייבין אשם תלוי וקא פשט ליה אכולהו

מסורת הש"ס

א) שבת עא., **ב)** [לקמן כג.], **ג)** [פסחים פו: קדושין יח: וש"נ], **ד)** [כתובות מח: קדושין מו.], **ה)** [עירובין עו. וש"נ], **ו)** [לקמן יח. יבמות קיג. ע"ש תוספתא בכורים רפ"ב], **ז)** [קדושין יח: וש"נ], **ח)** יבמות לה:, **ט)** נדה יד., שבועות יח., **י)** [נדה יד:], **כ)** תוס' בנדה כתבו תירוץ על זה,

שינויי נוסחאות

א] בו חלב ושומן לפניו. (ש"מ), עי' שינויי נוסחאות במשניות וילנא: **ב]** כך על לא הודע. (ש"מ): **ג]** כשם שאם אכל. (ש"מ): **ד]** וחייא בר רב סבר יש. (ש"מ): **ה]** מצות. בקלף ס"י מִצְוֹת וכן לקמן בדברי רב. (ש"מ, עי' בחידושים): **ו]** נ"ל תיזלו. כ"א בקידושין ע"ש פרש"י. (גליון, וכ"ה בדפו"ר): **ז]** צריך לומר זו. (ש"מ): **ח]** וכ"ה בש"מ: **ט]** אמר רבה מאי. (ש"מ): **י]** שישגוג בשתי מצות מצוות קרינן. (ש"מ): **יא]** אביי לרבה ר' אלעזר. (ש"מ) אך בש"מ כ"י: אביי לרבא ר' אליעזר [וכן להלן גורס ר' אליעזר] ועי' לקמן יח ע"א תוס' ד"ה באנו למחלוקת: **יב]** חייבין על חלבו אשם. (ש"מ): **יג]** רבי אלעזר סבר יש אם למסורת. (ש"מ): **יד]** כשר וחייבין באשם. (ש"מ): **טו]** על שלה אויתיום. (ש"מ): **טז]** וחייבין באשם תלוי הא מני ר' אלעזר היא. (ש"מ): **יז]** א"ר זירא אמר רב. (ש"מ): **יח]** חתיכה אחת ספק. (ש"מ): **יט]** אפשר לברר איסורן. (דפו"ר): **כ]** אי אפשר לברר איסורא. (ש"מ): **כא]** טעמא דרבה לטעמא. (ש"מ): **כב]** ומחצה לרבה. (ש"מ): **כג]** ר' אלעזר אומר כו' א"ל ר' אלעזר סבר. (ש"מ): **כד]** לברר איסורן. (ש"מ): **כה]** הוא וקשיא לחייא בר רב. (ש"מ): **כו]** מצות דליכא ב'. (ש"מ): **כז]** והסיא נמי דאפילו. (ש"מ): **כח]** כשיעור דכך נ"ל. (ש"מ), בדפו"ר בכך, והוגה בש"מ דכך, ובדפוסים הגיהו וכך: **כט]** איקבע. גי' כ"א דאיברר ודלא כגירסת רש"י ז"ל לקמן. (ש"מ): **ל]** ומ"מ מסופק מאיזה אכל. (ש"מ): **לא]** דספק אם יום. (ש"מ): **לב]** המלאכה שהיא מרובה שפעל בשבת לפי מה שיבין כמה. (ש"מ): **לג]** מעט והוא עשה מלאכה מרובה א"כ פעל קצת מן היום. (ש"מ): **לד]** אבל הקשה ר"ת ז"ל רב אדרב. (ש"מ), הנוסחא שלפנינו היא ע"פ בה"ז: **לה]** נחמן דמפרש הכא. (ש"מ): **לו]** הראשונה וישראל השניה. (ש"מ): **לז]** בפרק כל. (ש"מ): **לח]** לא מייתי ההיא דהוריות דקאמר ומביאין. (ש"מ): **לט]** חתיכות דנדה חתיכה אחת היא. (ש"מ):

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב

שיטה מקובצת

פרק ד למקרא מצוות. בקצת ס"י וכן גריס הרגמ"ה מצות בויו אחד ואין ההפרש רק הנקודה שרב אסי מנקד מִצְוַת וחייא בר רב מִצְוֹת וכן לקמן בדברי רב: **וחייא בר רב סבר יש אם למקרא מצוות קרינן.** עיין בהשמטות: **שתי חתיכות צריכא למימר.** מכאן נמי א) מוכח דסמיך אטעמא דלקמן דאפשר לברר איסוריה או איקבע איסוריה דאל"כ מה חילוק יש בין ב' חתיכות לחתיכה אחת. (תוס'): **אביי לרבה ר' אלעזר.** ר' אלעזר גרסינן דאליביה אמרינן לקמן דלא בעינן חתיכה מב' חתיכות ובמקומו אפרשנו. (תוס'): **רבי אלעזר סבר יש אם למסורת.** ואנא ס"ל דתנא דידן פליג עליה וסבר יש אם למקרא ואנא סבר כותיה: [תוס' ד"ה **אמר רב יהודה] באיסור אשם תלוי קאי.** גליון. ונהי דליכא קרבן מ"מ בספק איסורא קאתי והיכי קאמר דלא תצא. (הרא"ש ז"ל):

א) קאי עמ"ש בהשמטות ד"ה וחייא בר רב עיי"ש.

א) פסוק זה כתוב בויקרא (ד, כז) בחטאת, אך באשם תלוי כתוב (שם ה, יז) ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' וגו'.

איתיביה ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר א]וחייב באשם תלוי הא מני רבי אליעזר היא איתיביה נמצא על (א) שלה אתיום טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן ותני עלה וחייבין באשם תלוי הא מני רבי ב]אליעזר היא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל חייב חתיכה ג] ספק של חלב ספק של שומן ואכלה פטור אמר רב נחמן מאי טעמא דרב קסבר שתי חתיכות א) איקבע איסורא חתיכה אחת לא קבעה איסורא מאי איכא בין איקבע איסורא לשאי אפשר לברר ד] איסוריה איכא בינייהו כגון שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ובא עובד כוכבים ואכל את הראשונה ובא ישראל ואכל את השניה ה] לרבא ליכא מצוות בעידנא דאכל ישראל לר' זירא אי אפשר לברר איסוריה לרב נחמן א איקבע איסורא איתיביה רבא לרב נחמן ב רבי אליעזר אומר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי ר' אליעזר לא בעי קביעותא לאיסורא איתיביה ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין באשם תלוי הא מני ר' אליעזר היא איתיביה נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה ו] אתיום טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורין מן הקרבן ותני עלה וחייבין באשם תלוי אישתיק לבתר דנפק אמר מאי טעמא לא אמרי ליה דהא מני רבי מאיר היא דלא בעי קביעותא לאיסורא דתניא השוחט אשם תלוי בחוץ ר' מאיר מחייב וחכמים ב פוטרין ואמאי לימא ליה דר' אליעזר היא הא קמ"ל דר"מ בשיטת ר' אליעזר קאי אמר (ב) ז] רבה בר אבוה אמר רב חתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואכלה באנו למחלוקת ר' אליעזר וחכמים לר' אליעזר מאי איריא כי אכלה אפילו לא אכלה נמי ג דהתנן ר' אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום אמר רב אשי ר' אליעזר אליבא דבבא בן בוטא ח] דתנן אלא אומרים לו המתן עד שתכנס לבית ספק ת"ר היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב בא ישראל ואכל את הראשונה בא עובד כוכבים ואכל את השניה חייב וכן כלב וכן עורב בא עובד כוכבים ואכל את הראשונה בא ישראל ואכל את השניה פטור ורבי מחייב אכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד חייב הראשונה במזיד והשניה בשוגג פטור ורבי ג מחייב אכל שתיהן במזיד פטור מכלום ט] שתיהן בשוגג שניהן חייבין י] השני לא מן הדין אלא שאם אתה אומר פטור קבעת את הראשונה בחטאת ומנו אי רבי מן הדין ומן הדין הוא (ג) אי רבנן משום דלא נקבע ראשון בחטאת נימא ליה לשני אייתי חולין לעזרה אמר רב אשי

לרבי זירא אי אפשר לברר איסוריה. דהא שתיהן נאכלו: **לרב נחמן איקבע איסורא.** מעיקרא וחייב: **ר"מ** (ד) **מחייב.** משום שחוטי חוץ אף על גב דליכא למימר שמא לא אכל חלב ואשם זה חולין הוא דלא בעי קביעות לאיסור: **וחכמים פוטרין.** דלא איקבע איסורא דשמא חולין הוא: **ואמאי.** יא]אצטער דלא אמר לו ר' מאיר יב]היא הוה ליה למימר אשמעתיה דר' אליעזר היא: **בשיטת ר' אליעזר אמרה.** משום הכי מחייב דלא בעי קביעות איסור והאי דלא הוה אמר ליה ר' אליעזר היא לא איכפת ליה משום דממילא הוה מצי ידע: **אמר** יג]**רבה כו'.** אף על גב יד]דאמרי לעיל פטור דבעינן שתי חתיכות לאו דברי הכל אמרי דהא ר' אליעזר מחייב כיון דאמר דמתנדב אדם כו' וליכא למימר חולין לעזרה מייתי הכא ודאי מיחייב הואיל ובא לידי ספק: **מתנדב אדם כו'.** טעמיה דר' אליעזר טו]בגמרא מפרש בפרק בתרא (לקמן כה.): **אמר רב אשי.** האי דבעינן מקצת איסורא לרבי אליעזר אליבא דבבא בן בוטא קאמר דאמר טז]בפרק בתרא (שם) שהיה מביא אשם תלוי בכל יום חוץ ממוצאי יום הכיפורים אמר המעון הזה אילו מניחים אותי הייתי מביא אלא אומרים לי (כו') המתן עד שתיכנס לבית הספק כלומר המתן עד למחר שיש מקצת ספק שמא חטאת היום אבל מוצאי יום הכיפורים אין לחוש בכך דהא כיפר עליו יום הכיפורים על ספקו כדאמרינן בפרק בתרא (שם) חייבי אשמות תלויין שעבר עליהן יום הכיפורים פטורין ואליבא דהאי בעינן מקצת ספק כגון חתיכה אחת אפילו לר' אליעזר אבל רבנן דפליגי אדר' אליעזר בפרק בתרא (שם) דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ואי מייתי הוי מכניס חולין לעזרה הכא נמי פטרי דלוקא בעינן יז] כדקרינן מצוות: **וכן אם אכל כלב.** את השנייה או עורב חייב ישראל הואיל ובשעה שאכל הוה חתיכה משתי חתיכות: **פטור.** דליכא ב' חתיכות: **ורבי מחייב.** דלא בעי ב' חתיכות: **ואת השניה במזיד.** שהיה יודע שספק הוא: **חייב.** אשם תלוי אקמייתא דבשוגג הואי ומשתי חתיכות הואי: **פטור.** דבשעת שוגג לא הוו שתי חתיכות:

ד] **איתיביה אביי.** כל הנך פירכי מצי למיפרך לעיל לחייא בר רב: **השוחט אשם תלוי בחוץ ר' מאיר מחייב.** ואף על גב דר' מאיר קאמר לקמן פרק המביא (דף כג:) אם נודע לו ספיקו יצא וירעה בעדר דהוא יוצא לחולין הכא מיירי קודם שנודע לו דעדיין שם אשם עליו: **וחכמים פוטרין.** לאו היינו חכמים דלקמן דפליגי עליה דרבי מאיר פרק המביא (ג"ז שם) דאמר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה דאם כן הקדש גמור הוא וחייבין עליו בחוץ אלא חכמים היינו כר' מאיר ועדיפי מר' מאיר יח]ופטרי אפילו קודם שנודע לו: **באנו** למחלוקת **רבי אליעזר וחכמים כו' מאי איריא כי אכלה אפי' כי לא אכלה נמי דהא תנן ר' אליעזר אומר מתנדב כו'.** ואם תאמר מאי פריך אין הכי נמי מתנדב אבל הכא הוא מחייב אשם עבור חטאו וקמ"ל יט]צריך שיביאנו ולא בעינן חתיכה משתי חתיכות ועוד קשה אמאי לא פריך ליה לעיל על ההיא דר' אליעזר אמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי ויש לומר דהכי פריך מאי איריא כי אכלה כו' פירוש על כרחך האי ר' אליעזר דהכא לאו היינו רבי אליעזר דכוי דאם כן מאי קא משמע לן רב נחמן אלא לעיל גרס רבי אלעזר והכא גרס ר' אליעזר דהוא בר פלוגתיה דרבי יהושע וכן מוכח הסוגיא כ]מטעמים אשר פירשתי ולכך פריך הא דאמר דבחתיכה אחת מחייב רבי אליעזר אשם תלוי מנא לך הא לא משכחת דרבי אליעזר לא מצריך שתי חתיכות אלא מטעמא דאמר כא]מתנדב אדם אשם [תלוי] בכל יום ומשום הכי מייתי אפילו בחתיכה אחת ואם כן חובה לא הוי ואם כן אפילו כי לא אכל נמי ומשני רבי אליעזר [אליבא] דבבא בן בוטא [קאמר] ובמוצאי יום הכיפורים כדפירש הקונטרס ואתא לאשמועינן דרבי אליעזר סבר יש אם למסורת ומצות כתיב כב](ואף על גב דאשכחנא דר' אליעזר אית ליה פרק קמא דקדושין (דף יח:) יש אם למסורת גבי בבגדו בה ואם כן ליתני אכלה חובה דמצות כתיב בה לא אכלה נדבה מכל מקום על כרחך לא כג]אייתי הכא מהאי טעמא דסבר דיש אם למסורת דאם כן מצי מייתי כמו כן אחריני טובא כד]דסבר דיש אם למסורת ועוד אפילו סבר בעלמא דיש אם למסורת סבירא ליה הכא יש אם למקרא מטעם שפירשתי לעילה) :

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ד:

י ב מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל' י:

יא ג מיי' פ"ח מהלכות שגגות הלכה ד:

רבינו גרשום

הא מני ר' אלעזר היא. ולאו דברי הכל: **מאי טעמא דרב קסבר ב' חתיכות איקבע איסורא** דודאי אחת מהן חלב הילכך חייב **חתיכה אחת לא איקבע איסורא** דספק שומן היא: **מאי איכא בין איקבע איסורא לשאי אפשר לברר איסורן.** ובין רבא דבעי מצוות: **לרבא ליכא מצוות בעידנא דאכל ישראל** את השנייה דהא ראשונה ליתה דאכלה נכרי: וכן נמי **לר' זירא** פטור דהא כי אכל ישראל את השנייה לא נשתייר שם **ואי אפשר לברר איסורא** מה אכל: **ולרב נחמן** חייב דהא **איקבע איסורא.** דהא היו שתי חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: **איתיביה רבא לרב נחמן.** והא כוי וספק בן תשעה וספק נדה לא הוי כל אחת שתי חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסורא וחייבין באשם תלוי: **השוחט אשם תלוי בחוץ.** אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. **ר' מאיר מחייב** להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: **וחכמים פוטרים.** דבעו קביעותא: **ואמאי** א"ל בהא ר' מאיר היא **לימא ליה** נמי ר' **אלעזר היא.** אין הכי נמי מצי אמר אלא **הא** קמ"ל דר' **מאיר** קאי בשיטת ר' **אלעזר.** דלא בעי קביעותא לאיסורא: **באנו** למחלוקת ר' **אליעזר** וחכמים דפליגי במתניתין דפירקין בתרא לר' אליעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת א) ושגגתו חטאת הא כיון דאין זדונה כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' **אליעזר מאי איריא כי אכלה** דמביא **אפילו כי לא אכלה נמי** מצי מביא דהא תנן ר' אליעזר כו': **אמר רב אשי.** האי דקתני ואכלה ר' **אליעזר דבבא בן בוטא** היא: **דתנן אלא אומרים לי המתן.** שלא תביא אשם תלוי: **עד שתכנס לבית הספק.** עד שתעשה דבר שיש בו ספק חיוב חטאת היינו כגון אכל חתיכה ספק חלב ספק שומן או כיוצא בה והרי אומרין לי היינו ר' אליעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חיוב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא (כה.) אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שהיום עדיין לא חטא. אמר המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אומרים לי המתן כו' כדאמרן: **בא ישראל ואכל את הראשון.** חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות: **ור' מחייב.** דקסבר איקבע איסורא: **אכל את הראשונה בשוגג ואת השנייה במזיד חייב.** אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו: **את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור.** דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת: **ור' מחייב.** מ"מ דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסורא: **והשני לא מן הדין.** חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' חתיכות: **אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעת הראשון בחטאת.** שהיו אומרים כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן וחברו אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא: **אי ר' מן הדין ומן הדין הוא.** דשני ליחייב דהא אית ליה איקבע איסורא מעיקרא: **ואי רבנן.** שני אמאי חייב: **משום דלא איקבע ראשון בחטאת נימא לשני דפטור אייתי חולין לעזרה.** דאשם תלוי דידיה נמי הוי חולין דהא איהו פטור מקרבן: **אמר רב אשי.** האי דקא מייתי שני אשם תלוי דאפילו שלא מן הדין:

א) דברי רבינו אלו אינו מובן דלכאורה פשוט דהטעם לרבנן משום דבעינן מצות או דבעינן דיהי' איקבע איסורא אבל הטעם שכתב רבינו משום דלא הוי זדונו כרת תמוה דא"כ בחתיכה משתי חתיכות נמי וע"כ דהכוונה הוא דבעינן שיאכל דבר שעל ודאו איכא כרת והדבר צ"ע. [המגיה בווילנא]

מסורת הש"ס

א) [נזיר כג.], ב) [לעיל יז: וש"נ], ג) לקמן כה. [זבחים עז. חולין מא:], ד) שייך לעיל, ה) ר"ל מטעם דר"נ דבעינן שיהיה נקבע איסורא עי' בבה"ז,

שינויי נוסחאות

א] בס"א: וחייבין. (גליון) : ב] ר' אלעזר היא וכצ"ל לקמן. (ש"מ). אך בס"מ כ"י: ר' אליעזר. ועי' תוס' ד"ה באנו למחלוקת: ג] חתיכה א' ספק. (ש"מ) : ד] לברר איסורן איכא. (ש"מ) : ה] לרבה ליכא. (ש"מ) : ו] אותיום. (ש"מ) : ז] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה. (ש"מ) : ח] בוטא קאמר דתנן אלא אומרים לי המתן כו' לבית הספק. (ש"מ) : ט] בס"א ודפו"ר: אכלום שנים בשוגג. וגי' קרית ספר להמבי"ט: שתיהן במזיד פטור מקרבן שתיהן בשגגה מביא חטאת אכלום שנים בשוגג שניהם חייבים. (גליון) : י] חייבין והשני לא מן הדין. (ש"מ) : יא] בס"א מצטער. (גליון, וכ"ה בדפ"ר) : יב] צ"ל דאי הוה אמר ליה אשמעינן דר"מ בשיטת ר"א כו' וכ"ג ס"י. (גליון), וגירסת ש"מ: למימר הא מני ר' אליעזר היא. [ומה"ד] הא קמ"ל, כלומר מש"ה הוי מצטער על שלא אמר ר' מאיר משום דאי הוי אמר ליה אשמועינן דר' מאיר בשיטת ר"א: יג] רב נחמן צ"ל וכ"ה בס"י וכן בתוס' וכ"ג הב"ח ברש"י. (גליון, וכ"ה בדפ"ר) : יד] אע"ג דאמרי' לעיל. (ש"מ) : טו] תיבת בגמרא נמחק. (ש"מ) : טז] דאמר לקמן בפרק. (ש"מ) : יז] בעינן שתי חתיכות כדקרינן. (ש"מ) : יח] ועדיפי מר"מ דפטרי אפילו. (ש"מ) : יט] שצריך. (ש"מ) : כ] הסוגיא מטעמא אשר. (ש"מ) : כא] דאמר דמתנדב אדם. (ש"מ) : כב] תיבות, ואף על גב. הוקף בטעות. (הגהות רי"א חבר) : כג] לא אתי הכא. (ש"מ) : כד] בדפ"ר דסבי' ונלצ"ל דסברי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' איתיביה נמצא על שלו טמאים וחייבין בקרבן נמצא על שלה וכו' הא מני ר' אליעזר: (ב) שם אמר רבה. נ"ב גי' רש"י רב נחמן: (ג) שם דאי רבנן: (ד) רש"י ד"ה רבי מאיר היא דמחייב וכו' דליכא למימר שמא אשם זה כצ"ל ותיבות לא אכל חלב נמחק:

מוסף רש"י

מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא (זבחים עז.) שבכל יום הוא עומד בספק חטאת ולבו נוקפו שמא חטא ומצינו שהכשיר הכתוב אשם תלוי ליקרב ולאכול היכא דהוחזק ספק חטא בעדים, והאי נמי אנן סהדי דכל יומא בספק חטא קאי (חולין מא.).

שיטה מקובצת

באנו למחלוקת. ע"כ צ"ל דתרוייהו ס"ל דפטור דבעינן ב' חתיכות וליכא אלא בהא קמפלגי אי מקבלין הימנו או לא דלר"א מקבלין אותו הימנו ואע"ג דאי בעי לא מייתי ולחכמים אין מקבלין אבל אין לומר דפליגי אם חייב להביאו דיש אם למסורת או לא דא"כ מאי פריך מאי איריא כו' הא נפקא מינה טובא דאילו אכלה הוזקק להביא עליה אשם תלוי ואי לא אכלה אי בעי מייתי ואי בעי לא מייתי אלא תרוייהו סבירא להו יש אם למקרא ומיפטר ופליגי אי מקבלין ממנו אם הביאו או לא והשתא שמעינן מהכא דר"א סבר יש אם למקרא ובההיא דכוי גרסי' ר' אלעזר כדפי' לעיל. (תוס') : **בא גוי ואכל את הראשונה** כו' א) . לחייא בר רב דאמר לעיל דיש אם למקרא ה"נ בהא פליגי דת"ק דפוטר סבר יש אם למקרא ובעינן שתי חתיכות והכא כי אכל ישראל השניה לא היה רק חתיכה אחת ורבי מחייב דסבר יש אם למסורת וכן לר' זירא דבעינן ב' חתיכות משום דאי אפשר לברר איסוריה ומש"ה פטר ת"ק ורבי סבר לא בעינן לברר איסוריה אלא לרב נחמן דאמר דבעינן ב' חתיכות משום דאיקבע איסוריה בשלמא לת"ק ב) דפטר דבעינן קביעות לאיסורא אלא לרבי מאי טעמא מחייב הא לא איקבע איסורא דכה"ג אמר תלמודא לעיל דלא איקבע איסורא וצ"ל דלרב נחמן ג' מחלוקות בדבר כו' כמו שכתבתי ג) ומיהו צ"ע דלרב נחמן מנליה האי סברא דבקביעות תליא מילתא ושמא י"ל דמשמע ליה דתנא דידן ס"ל כרבי דמחייב בכה"ג ולא שמעינן ליה דמחייב בחתיכה אחת ממש אלמא בקביעותא תליא מילתא: **בא ישראל ואכל את השניה פטור.** לרב נחמן דאמר משום דאיקבע איסורא צ"ל דהאי תנא סבר יש אם למקרא ואינו מביא היכא דליכא שתי חתיכות. (תוס') : **ואכל את השניה פטור.** עיין בהשמטות: **שניהן חייבין והשני לא מן הדין.** צ"ל דלהאי תנא לית ליה הך סברא דפרי' לעיל אליבא דר' עקיבא דאפילו דיש אם למקרא כיון שהראשון מביא אשם תלוי גם השני מביא דא"כ הוו שניהם מן הדין, ועי"ל דהא דאמר ר"ע לקמן זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי השני שלא מן הדין קאמר כי הך דהכא דר' עקיבא סבר כר' אליעזר ומייתי ומתני כדמשני הכא. (תוס') ד) : **[תוס' ד"ה באנו וכו'] ומשני ר' אליעזר דבבא** וכו'. נ"ב וז"ל הרא"ש ז"ל ומשני במוצאי יוה"כ דאם לא אכלה לא מייתי נדבה, והקשה ה"ר יהודה דהא ר' אליעזר סבר יש אם למסורת בפ"ק דקידושין וכו' ע"כ:

א) קטע זה נמצא בכתה"י בסוף המסכת, ואחרי כמה קטעים כותב המעתיק: "הכל מלא טעות", ועיין בהערה הבאה. ב) לכאורה צ"ל להיפך בשלמא לרבי דמיחייב ניחא דהא איקבע איסורא אבל לרבנן מ"ט דפטרי הא איקבע איסורא דכה"ג אמר תלמודא לעיל דמקרי בכה"ג איקבע איסורא כצ"ל. [המגיה בד' וילנא] ג) לעיל יז: בהשמטות ד"ה חייא בר רב סבר. ד) בשטמ"ק הוצאת אילן ד"ז הוא בשם הרא"ש.

ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום הילכך אמרינן ליה אייתי אשם תלוי ואתני אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב א] ליהוי כפרה ואי לא ליהוי נדבה א) ת"ר אכל ספק חלב ונודע לו ספק חלב ונודע לו רבי אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת רבי יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר ב] ורבי שמעון אומרים א אין מביא אלא אשם תלוי אחד שנאמר 1 על שגגתו אשר שגג אפילו על שגגות הרבה אינו חייב אלא אחת אמר ר' זירא כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות רבא אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני ב כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת א"ל אביי ואת לא תסברא דידיעות ספק מחלקות לחטאות דאי סלקא דעתך ידיעות ג] [ספק] אין מחלקות לחטאות וחטאת אחת מביא אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא ג כללו של דבר כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אמר ליה רבא בר חנן לאביי ולדידך דאמרת ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יום הכיפורים וכזית חלב אחר יום הכיפורים ויוה"כ במקום אשם תלוי קאי הכי נמי דמביא שתי חטאות הא בהעלם אחת אכלינון א"ל אביי ומאן לימא לן דיום הכיפורים מכפר ד] על דלא מתידע ליה דילמא והוא דמתידע ליה א"ל רבא ה] (א) ג הודע ג ולא הודע תנן איכא דאמרי אמר ליה רבא בר חנן לאביי מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביום הכיפורים וכזית חלב במנחה ביוה"כ הכי נמי דמיחייב שתי חטאות א"ל אביי ומאן לימא לן דיוה"כ כל שעתא מכפר דילמא כוליה יומא מאורתא א"ל ו] (רבה בב"ח תרדא) ז] תניא ד הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה"כ אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר מתיב רב אידי בר אבין ה) ה אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת והא בין אכילה לשתייה אי אפשר דלא הוה שהות ביום דמתיידע ליה וכפר ליה ח] דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אינו חייב אלא חטאת אחת ואי סלקא דעתך ידיעות ספק מחלקות לחטאות ליחייב שתי חטאות אמרי כי אמר ר' זירא לרבי הא רבנן היא והא מדסיפא רבי היא דקתני ו) ו שתה ציר או מורייס פטור הא חומץ חייב ומני רבי היא דתניא חומץ אין משיב את הנפש רבי אומר אומר אני חומץ משיב את הנפש ומדסיפא רבי רישא נמי רבי אמרי סיפא רבי רישא רבנן איתיביה רבא אכל היום נהנה למחר נהנה היום אכל למחר אכל היום נהנה היום נהנה למחר אכל למחר ז) ואפילו מכאן ועד שלש שנים מנין שהן מצטרפין זה עם זה ת"ל 2 תמעול מעל ריבה ואמאי הא כיפר עליה יום הכפורים אמרי כי מכפר יוה"כ על איסורא על ממונא לא מכפר ואיבעית אימא כי מכפר יוה"כ על כוליה שיעורא על פלגא דשיעורא לא מכפר ח) וכן אמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות ט] רבי יוחנן אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא י] על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקא תלי לאשם בחטאת אלא לריש לקיש חטאת באשם מיבעיא ליה קשיא ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש ט) דתניא ז שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס יא] (פטור בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס) והזה ושנה וטבל והלך בשני ונכנס חייב

ר' אליעזר היא. הילכך ליכא למימר חולין לעזרה נינהו: **ואתני אי ראשון שומן אכל.** ודאי השני חלב ודאי אכל ודאי חלב (ב) מספקא ליהוי ליה כפרה להגין עליו עד שיודע לו ויביא חטאת ואי לא ליהוי נדבה: **ונודע לו.** שספק הוא: **כשם.** שאם יודע לו באחרונה שכולן יב] ודאי חלב היו (ג) ודאי ליהוי מביא חטאת על כל אחת ואחת דידיעות ספק שבינתים מחלקות לחטאות דלא הוי העלם אחת: **כך מביא אשם תלוי על כל אחת.** כל זמן שלא נודע לו ידיעה ודאית: **כאן שנה רבי.** כדפרישית י): **אלא מעתה אכל כזית חלב קודם יום הכיפורים וכזית חלב לאחר יום הכיפורים.** ושניהם בהעלם אחת: **במקום אשם תלוי.** יג] כדקתני בפ' בתרא (לקמן כה.) חייבי אשמות תלויים שעבר עליהן יום הכיפורים (ד) יד] א' והוה ליה כידיעת ספק: **דילמא.** הא דאמרינן יום הכיפורים מכפר והוא דמתיידע ליה טו] שספק חלב אכל: **הודע ולא הודע תנן.** בפ"ק דשבועות (דף יב:) מפרש בגמרא בין שנודע לו ספקו בין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכיפורים יוה"כ מכפר אלמא אף על גב דלא מתיידע ליה לגמרי מכפר: **תרדא.** (ה) שוטה. לשון אחר עצל: **אכל ושתה בהעלם אחת.** ביום הכיפורים: **אינו חייב אלא אחת.** דשתיה בכלל אכילה: **דמתיידע ליה.** כלומר טז] אי שיעור דהוי אפשר לאודועי וכיון דאיכא שהות דיום הכיפורים בנתיים כדי ידיעה קם ליה ההוא שיעור במקום יז] ספק ידיעה באשם תלוי: **רבנן היא.** ר' יוסי ור' יח] אליעזר: **אכל היום.** משל הקדש שוה חצי פרוטה: **נהנה.** במידי דלאו בר אכילה: **ומכאן עד ג' שנים.** ובהעלם אחד: **הא כפר עליו יוה"כ.** שבינתים על חצי שיעור קמא ואי ידיעות ספק מחלקות הא הוה יוה"כ כידיעת ספק ואמאי מצטרפין: **היינו דתלי לאשם בחטאת.** דכשם שאם היתה ידיעה ודאית בנתיים היתה מחלקת לחטאות דכתיב (ויקרא ה) או הודע אליו חטאתו כך ידיעת ספק מחלקת לאשמות ומביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אלא לריש לקיש חטאת באשם איבעי ליה למיתלי כשם שידיעת ספק מחלקת לאשמות כך מחלקת לחטאות ולכשיודע לו באחרונה יביא חטאת על כל אחת ואחת דהא עיקר ידיעת ספק באשם כתיבא: **אחד טמא ואחד טהור.** ואין ידוע איזה טמא ואיזה טהור: **ולא נכנס.** למקדש: **בשני ונכנס.** למקדש: **חייב.** על ביאת מקדש דממה נפשך איכא ידיעה ודאית וטמא הוא שהרי הלך (ו) בשתיהן: **בשני ונכנס.** ובכניסתו בשני נעלמה ממנו טומאה דכניסה ראשונה חייב:

והתניא כל שחלוקות כו'. ואף על גב דר' יהודה קאמר לה לעיל (דף טו:) מכל מקום לא משמע דפליג עליה רבי בהא ולרבי יוסי ברבי יהודה הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות כגון חלב ודם פיגול ונותר חלוקין לאשמות דצריך להביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל בידיעה לא קמיירי וגם לרבא הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות בידיעת ודאי חלוקות לאשמות בידיעת ספק: **אלא** מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ וכזית לאחר יוה"כ. דהשתא איכא שתי אשמות אכילת חלב דלפני יוה"כ כיפר יוה"כ במקום אשם ואכילת חלב דלאחר יוה"כ הביא עליו אשם והשתא איכא ב' אשמות הכי נמי דאם נודע לו אחר כך על שניהן שיביא שתי חטאות והא אכלם בהעלם אחת אלא לא מייתי ואם כן שמע מינה דהאי כללא כל שחלוקין כו' ליתא שהרי הכא איכא ב' אשמות וליכא כי אם חטאת אחת: **אמר** ליה דילמא יום הכיפורים אינו מכפר אלא אם כן הודע. ועתה יש שתי חטאות כמו שתי אשמות. יט] אמר ליה רבא בר רב חנן תרדא רבא בר רב חנן היה חבר אביי כדאיתא פרק כ] כיצד מברכין (ברכות דף מו:): **הא** דנקט חלב שחרית ביום הכיפורים ולא נקט מילתא דהיתר וחייב קרבן עבור יום הכיפורים עצמו דאסורה באכילה דאם כן צריך למינקט ככותבת שהוא שיעור אכילת יום הכיפורים ונקט שיעור זוטא ולכך נקט כזית חלב שהוא פחות:

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ח מהלכות שגגות הל' ז [פסק כרבי והטעם מבואר בכ"מ]

יג ב מיי' שם הלכה ח:

יד ג מיי' שם פי"א הלכה ט:

טו ד מיי' שם פ"ג הלכה ט:

טז ה מיי' שם פ"ו הלכה ה:

יז ו מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל"ה טוש"ע א"ח סי' תריב סעיף ט בהגה:

יח ז מיי' פי"א מהלכות שגגות הלכה ו [ז]:

◆

מוסף רש"י

אכל ספק חלב. חתיכה ספק חלב וספק שומן, **ונודע לו.** לאחר זמן שהוא ספק חלב והרי הוא באשם תלוי, וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל (שבועות יט:). **על שגגתו אשר שגג.** בפרשת אשם תלוי כתיב (שם). **ידיעות ספק מחלקות לחטאות.** והכי קאמר רבי כשיודע לו לאחר זמן שחלב היה, יביא חטאת על כל אחד ואחד, שידיעת ספק שהיתה לו בינתים מחלקתם דלא ניהוו שני זיתי חלב בהעלם אחד, כך כל זמן שלא נודע לו שהן ודאי חלב אלא ספק חלב מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת, אלמא מדקתני שמביא חטאת על כל אחת סבירא ליה ידיעות מחלקות לחטאות (שם). **תרדא.** אין לב (ב"ק קה: עי"ש) משועמם (ב"מ כ:) שוטה בהול (זבחים כה:). **אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת.** דחד שמא הוא, דאכילה ושתיה מחד קרא נפקא (יומא פא.). **ואפילו.** לא השלים אכילתו, **מכאן ועד שלש שנים.** מנין שהוא חייב (מעילה יח:) **אחד טמא.** מת קבור בו ואי אפשר להלך שלא יאהיל (שבועות יט.). **והלך בראשון.** ואינו יודע אם בטמא אם בטהור, **ולא נכנס.** למקדש, **בשני ונכנס.** וחזר והלך בשני וידע שהלך בשניהם והרי הוא טמא ודאי, ונכנס למקדש בהעלם טומאה שנתעלם ממנו, טומאה, **חייב.** קרבן עולה ויורד, שיש כאן בתחילה ידיעה ודאית (שם). **הלך בראשון.** וידע שהוא ספק טמא, **ונכנס.** למקדש בהעלם טומאה, ששכח הילוכו בשביל זו, **והזה ושנה.** הזה בשלישי ושנה בשביעי, **וטבל והלך בשני.** וידע שהוא ספק טמא, **ונכנס.** למקדש בהעלם טומאה, **חייב.** או מחמת ביאה ראשונה או מחמת ביאה שניה, דמה נפשך או ביאה ראשונה או ביאה שניה בטומאה היתה (שם).

◆

רבינו גרשום

ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. הילכך דבין כך ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני. אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניהוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא להוי נדבה: רבי אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' ידיעת ספק מחלקת לחטאות. אע"ג דידיעות ראשונות ידיעת ספק הוו כיון דאחרונה ידיעה ודאי הויא הנהו ראשונות דספק מחלקות נמי לחטאות ולהכי קאמר כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: ורבא אמר ידיעת ספק אין מחלקת לחטאות כלל. אלא הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעת ודאי בעלמא בין כל אחת ואחת מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מש"ה מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל לא חטאות: ואת לא תסברא דידיעת ספק מחלקת לחטאות. אלא סבירא לך דידיעת ספק אינה מחלקת לחטאות וחטאת אחת מביא על ידיעה אחרונה ודאית א"כ אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא כללו כו': אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ כזית אחר לאחר יוה"כ בהעלם אחד: ויוה"כ במקום אשם תלוי. כדתנן בפירקין בתרא (כה.) חייבי אשמות תלויין אחר יוה"כ פטורין וכיון דבמקום אשם תלוי קאי האי יוה"כ הוי כידיעת ספק הכי נמי כיון דאמרת דידיעת ספק מחלקת הכי נמי דמביא ב' חטאות אמאי: הא בהעלם אחד אכלינון. ובהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת: א"ל אביי ומאן לימא לן דבי מכפר יוה"כ. במקום אשם תלוי אע"ג דלא מתיידע ליה לבעלים דאכל הוא דלמא הוא דמתיידע ליה דספק אכל הוא דמכפר והכא לא אתיידע ליה: א"ל תראא. עצל: הודע ולא הודע תנן. בפרקין קמא דשבועות שאר חייבי מיתות וכריתות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר אע"ג דלא מתיידע ליה: מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביוה"כ וכזית חלב במנחה הכי נמי דמחייב ב' חטאות. [ד]מקצת יום שבינתים דיוה"כ דמכפר עליה במקום אשם תלוי וליהוי כספק ידיעה בנתים וליחייב ב' חטאות וקי"ל דלא דבהעלם אחד הוו: אמר ליה אביי ומנלן דיוה"כ דכל שעה ושעה מכפר ואפילו מקצת יום כלומר דליהוי כידיעת ספק דילמא לא מכפר עד דאיכא כולי יומא בלא חטא: א"ל רבא תראא. הרי שבאת כו' דאפי' מקצת יום מכפר ולדבריך ליחייב ב' חטאות וכן נמי בין אכילה לשתיה אי איפשר דלא הוה שהות פורתא [illegible] יוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אין חייב כו': אמרי כי אמר ר' זירא. ידיעת ספק מחלקת לחטאות לר' כדקאמרי' [illegible] חייב אלא חטאת אחת אחת דלית להו ידיעת ספק מחלקת לחטאות: והא מדסיפא ר' היא דקתני שתה ציר [illegible] לשתיה אלא לטיבול ואינו משיב את הנפש אלמא רישא נמי ר': אמרי [illegible] קשיא: אכל היום. מהקדש אכל למחר מהקדש או נהנה מהקדש היום ונהנה למחר או אכל היום ונהנה למחר [illegible] שנים שלא השלים לשוה פרוטה עד ג' שנים: מנין שמצטרפין זה עם זה. לפרוטה ולקרבן מעילה ת"ל תמעול [illegible] לחייבו קרבן מעילה הא הוה יוה"כ בנתיים וכיפר עליה יוה"כ במקום אשם תלוי וליהוי כספק ידיעה ונימא דספק [illegible] איסורא ולא ליחייב קרבן מעילה: אמרי משום הכי מצטרף דלא מכפר עליה יוה"כ דכי מכפר על איסורא על [illegible] ואכל למחר ממונא הוי דמחייב קרן וחומש ואשם ואממונא לא מכפר: ואב"א כי מכפר יוה"כ אכולה שיעורא כגון אכל כזית חלב לפני יוה"כ והכא פחות מחצי פרוטה ופחות מחצי זית אכל לפני יוה"כ הילכך לא מכפר: וכן אמר ריש לקיש. כר' זירא ור' יוחנן כרבא: בשלמא לר' יוחנן. דמוקים לה דהוה ליה ידיעות ודאי בין כל אחת ואחת: היינו דקא תלי. ליה ר' בברייתא לאשם בחטאות דכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כשיש ידיעה ודאי בינתיים כך מביא אשם תלוי על כל אחת כשיש ספק ידיעה בינתיים: אלא לריש לקיש. דאמר דשנה ר' דידיעת ספק מחלקת לחטאות כדאמרן כשהי' ידיעת ספק בינתיים וידיעה ודאי בסוף חטאת באשם איבעי ליה למיתלא דבספק [illegible] אשם תלוי על כל אחת ואחת והכי איבעי ליה למימר כשם שמביא אשם תלוי על כל ספק ידיעה כך מביא חטאת על כל ספק ידיעה כיון דידיעת ודאי היה בסוף הואיל וסבירא ליה דידיעת ספק מחלקת לחטאות קשיא: הילך בראשון ולא נכנס למקדש והילך [illegible] חייב קרבן על הטומאה דממה נפשך טמא הוא דבשתיהן הילך: וכן הילך בראשון ונכנס. למקדש והלך בשני ונכנס חייב נמי ממה נפשך ובטומאת מקדש וקדשיו בעינן ידיעה בתחילה ובסוף והעלם בינתיים דכתיב בהו ונעלם ונעלם והוא ידע: הילך בראשון ונכנס למקדש ואח"כ הוזה. ביום ג' ושנה בשביעי וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב שהרי נכנס ב' פעמים וממה נפשך או בפעם ראשון או בפעם שני טמא היה:

מסורת הש"ס

א) שבועות יט: ע"ש, ב) [לעיל ח: טו:], ג) [שבועות ב: לקמן כו.], ד) [לקמן כה.], ה) [יומא פא.], ו) יומא פא., ז) [מעילה יח: ע"ש], ח) [שבועות יט: כל הענין עד סופו], ט) [שבועות יט.] תוספתא דטהרות פ"ו ה"ה, י) [לעיל יז: במשנה],

◆

שינויי נוסחאות

א] וליהוי ליה כפרה. (ש"מ): ב] אלעזר בר' שמעון. (ש"מ): ג] וכ"ה בש"מ: ד] מכפר אע"ג דלא. (ש"מ): ה] רבא תרדא הודע. (ש"מ): ו] צ"ל רבא בר חנן תררא. ופי' של תררא שוטה מוליד ריר ערוך ערך תרר וע' רש"י ב"ק קה: וב"מ כ: (גליון), ובדפ"ר: אמר ליה תרדא: ז] צ"ל תנן. (גליון): ח] ליה יום הכפורים דיוה"כ. (ש"מ): ט] ור' יוחנן אמר. (ש"מ): י] מביא חטאת על. (ש"מ): יא] ברה"ז מ"ז. (גליון), ובש"מ כ"י מחק רק תיבת, פטור: יב] חלב ודאי היו מביא [והשאר נמחק]. (ש"מ): יג] אשם תלוי קאי כדקתני. (דפו"ר): יד] הכפורים פטורים והוה. (ש"מ): טו] ליה קודם יוה"כ שספק חלב אכל אבל ידיעת ספק אימא דלעולם אינה מחלקת. (ש"מ): טז] צ"ל איכא. (גליון), וגי' רש"ש: כלומר שיעור: יז] צ"ל ידיעת ספק. (גליון): יח] ר' יוסי ור' אלעזר. (ש"מ): יט] אמר ליה רבא בר רב חנן הוא תחילת דיבור. (ש"מ, וכ"ה ברש"ש): כ] צ"ל כיצד משתתפין עירובין דף פו. (גליון, ועי' הגהות בן אריה ומראה כהן):

◆

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ:
ויקרא ה יח

2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל רבא תרדא הודע: (ב) רש"י ד"ה ואתני וכו' ומספקא. נ"ב ר"ל או מספיקא: (ג) ד"ה כשם וכו' שכולן ודאי חלב היו ראוי להיות מביא: (ד) ד"ה במקום אשם וכו' יום הכיפורים פטורים והוה ליה: (ה) ד"ה תרדא. נ"ב ובבבא מציעא דף כ' פרש"י לשון טעמוס: (ו) ד"ה חייב על ביאת וכו' הלך בשתיהן ובכניסתו נעלמה ממנו טומאה הס"ד והשאר נמחק ונ"ב כך פרש"י בשבועות דף י"ט:

◆

שיטה מקובצת

ידיעות ספק מחלקות לחטאות ה"מ למיפרך מאי כשם כדפריך לקמן לרשב"ל: **אלא מעתה** דכל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות **אכל כזית חלב לפני יוה"כ** וכו' דהשתא איכא שתי אשמות יוה"כ דהוי במקום אשם וכפר על כזית ראשון אי הוי ספק חלב ואחר יוה"כ יביא אשם תלוי על הזית השני ה"נ דמייתי שתי חטאות על שניהם כשיודע לו שאכל חלב והא בהעלם אחד אכלינון, ואפילו ידיעת ספק אין כאן, ולדבריך אין הכלל כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות קיים שהרי יש כאן שני אשמות ואין כאן אלא חטאת אחת כך פי' התוס', ידיעת ספק מחלקת לחטאות משמע שאין הפירוש כך, אלא ה"פ לדידך דאמרת ידיעת ספק מחלקת לחטאות כמו שמחלקת באשמות ואע"פ שאינו ראוי שידיעת ספק תחלק בחטאות כיון שאינו מביא קרבן אלא בידיעה ודאית, אלא שאתה לומד אותו מכלל זה כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות א"כ כל דבר שמחלק באשמות מחלק בחטאות ויוה"כ כיון שמחלק באשמות יש לחלק נמי בחטאות וזה אי אפשר כיון דליכא ידיעה כלל, וא"כ אין הכלל אמת לענין יוה"כ הילכך ספק ידיעה נמי לא תלמוד ממנו, וכך יש לפרשו כל שחלוקין לחטאות דהיינו בידיעה ודאית חלוקין באשמות בידיעת ספק וכן אתה צריך לפרש גבי כזית חלב שחרית וכזית במנחה וגבי אכל ושתה בהעלם אחד, וכן גבי מעילה ואמאי והא כיפר עליה יוה"כ ואי [ס"ד] ידיעת ספק מחלקת לחטאות כמו שמחלקת לאשמות א"כ יוה"כ נמי מחלק בחטאות לחייב שתי חטאות ויחלק נמי א) בשני חצאי שיעורין לעשות כאילו נודע לו בנתיים ולא יצטרפו לחייבו אשם מעילות, כך נ"ל פי' השמועה (הרא"ש ז"ל בתוספותיו): **כל שחלוקין** כו' ואי אין ידיעת ספק מחלקות לחטאות כיון דס"ל לרבי דמחייב אשם תלוי על כל אחת ואחת מידיעת ספק א"כ לא הוי הכלל ברור בשלמא לר' יוסי ברבי יהודה דסבר דאפילו לאשם תלוי אין ידיעות ספק מחלקות ניחא כללו של דבר כדתנן במתניתין כשם שאם אכל כזית חלב ונותר ופיגול כו' דהיינו ספק חלב ספק נותר כו' ומיירי דלא היתה [לו] ידיעה כלל: **מתיב רב אידי בר אבין.** גליון. הוי כמו אתקפתא דלעיל אלא דלעיל פריך מסברא ומצי לדחויי דאה"נ כדתריץ לעיל אבל הכא פריך ממשנה דתני בהדיא אין חייב אלא אחת. (מהר"י ז"ל): [רש"י ד"ה ומכאן] **ובהעלם א'.** והיינו צירף את המעילה לזמן מרובה דתנן לעיל [טו:] דחייב: [ד"ה בשני כו'] **למקדש.** ובכניסתו [נעלמו] ממנו מקדש וידע טומאה [דהוי ליה] ידיעה [בתחילה] ובסוף והעלם בנתים: [תוס' ד"ה והתניא] **חלוקין לאשמות** וכו'. גליון. דאם אכל בהעלם א' ספק שלשתן חייב שלשה אשמות. (מהר"י ז"ל): [שם] **אבל בידיעה לא קמיירי.** דהא סבר דאף באשמות אין ידיעות מחלקות. (גי' מהר"י ז"ל): **ד"ה הא דנקט.** גליון. וזה לשון הרא"ש ז"ל אילו אכל כזית חלב הוי מצי למימר אכילה סתם ולאו דוקא א"נ משום כזית נקט [חלב] דאכילת היתר בעינן ככותבת. ע"כ:

א) [וז"ל המגיה בדפוס ווילנא: נראה דצ"ל דמה חטאת אם הפסיק בשתי חצאי זיתי חלב שנודע לו בנתים שאכל ספק חלב לא מצטרפי ה"ג אשם מעילות הוא כן וא"כ היכי תנן דצירף את המעילה ואפי' מכאן ועד ג' שנים.] ואמנם הנוסח הנדפס שם משובש, ונתקן כאן ע"פ הוצאה אילן.

רבי שמעון פוטר בזו ר"ש בן יהודה פוטר בכולן משום רבי שמעון ואפילו בקמייתא אמר רבא הכא במאי עסקינן [א]כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון ובהא פליגי ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא ור"ש סבר מקצת ידיעה לאו כידיעה דמיא אמר מר הלך בראשון ונכנס והיזה א] וטבל והלך בשני ונכנס חייב ב] אמאי חייב הא לא הוי ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה ג] סלקא דעתך כאן עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא דר' יוחנן אדר"י לא קשיא כאן עשו אבל בכל התורה כולה לא מאי טעמא הכא גבי טומאה כתיב [1]ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב [2]או הודע אליו חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לר"ל קשיא אדמוקים לה כר' ישמעאל לוקמה כרבי הא קמ"ל דר' ישמעאל נמי לא בעי ידיעה בתחלה הא מתניתין היא א)דתנן רבי ישמעאל אומר ונעלם [ונעלם] (ממנו) שתי פעמים [ב]לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל: **מתני'** חלב ונותר לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן שגג שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת [ג]ורבי יהושע פוטר א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת ד] (א) עשה היום ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביוה"כ עשה או על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע [ד]אף מאשם תלוי ה]ר' שמעון ור' שמעון שזורי אומרים לא נחלקו על דבר שהוא ו]משם אחד שהוא חייב על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר (ב) ז][אמר ר"ש] תמיהני אם פטר בה ר' יהושע א"כ למה נאמר [2]אשר חטא בה ג] פרט למתעסק: **גמ'** תניא א"ר אליעזר [ג]מה נפשך אי חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה חייב אי ביה"כ עשה מלאכה חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה מיבעי ליה [ד]פרט למתעסק

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאות נינהו אכל חדא וחדא כניסה איכא למימר שביל זה הוא הטהור והילכך ליכא ידיעה ודאית בתחלה ובטומאת מקדש בעינן ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בנתים ות"ק דמחייב מפרש טעמיה לקמן: **ואפילו בקמייתא.** בתרתי קמייתא בתמיה והא איכא ידיעה ודאית (ג) בכניסה אחריתי: **שכח שהלך בראשון.** ואף על גב דטומאה ודאית היא מיהא ליכא אלא מקצת הידיעה דשכח את הראשון ובהא פליגי הני תרי תנאי אליבא דר' שמעון ת"ק אליבא דר' שמעון לא פטרו אלא בבתרייתא דאילו בקמייתא כיון דממה נפשך איכא ח] טומאה ידיעה ודאית שהלך בשניהם אף על פי ששכח שהלך בראשון אפילו הכי מקצת ידיעה כידיעה והוה ליה ידיעה בתחלה אבל בבתרייתא ליכא ידיעה ט] ודאית: **ור' שמעון בן יהודה סבר.** אף על גב י]דטומאת ידיעה ודאית היא כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה דמיא: **ר' ישמעאל כו'.** בפרק שני דשבועות (יד:): **וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש.** דאמאי לא אוקמה כרבי ולימא ידיעת ספק כודאי: **ונעלם והוא טמא.** משמע אף על גב דאיכא קצת העלמה בטומאה חייב: **ונעלם כו'.** מדאפיק הני תרי ונעלם להך דרשא אלמא לית ליה ידיעה בתחלה דידיעת טומאה דבעי בתחלה ובסוף לא יא]מפקא אלא מהנך תרי ונעלם כדאמרן בפ"ק דשבועות (דף ז.): **מתני' חלב ונותר לפניו.** וכסבור שניהן שומן דהיתרא: **אשתו נדה ואחותו עמו בבית.** בא על האחת כסבור זו אשתו וכסבור שטהורה היא ונמצא שאשתו היתה נדה ועוד ספק על איזו מהן בא: **ור' יהושע פוטר.** מפרש בגמרא (ד) אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא: **או עשה.** מלאכה בשבת ואינו יודע איזו מלאכה עשה אם חרש אם זרע: **אף מאשם תלוי.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **לא נחלקו.** ר' אליעזר דאמר לא בעינן שידע במה חטא יב][ור' יהושע דאמר בעינן שידע במאי חטא]: **על דבר שהוא** יג]**משם אחד.** כגון שתי אילנות של מין אחד לפניו ולא ידע אם מזה לקט אם מזה: **שהוא חייב.** שהרי ידע במה חטא איזו מלאכה עשה שבלקיטת תאנים חטא: **על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות.** כגון ספק קצר ספק טחן אי נמי ספק תאנים ספק ענבים וכן בנתכוון לזו ועשה את זו דבה דכתיב בקרא בין אידיעה בין יד]אחטאת היא לר' יהושע עד שיתכוון לחטוא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא ולרבי אליעזר כיון דנתכוון לדבר שיש בו חטא ולעת ידיעה נודע לו שחטא סגי: **א"ר יהודה כו'.** בגמרא [ע"ב, כ.] מפרש מאי פלוגתיה דרבי יהודה עלייהו: **ותמיה אני אם פטר בה.** כלומר על מה פטר בה רבי יהושע הלא נתכוון על דבר האסור: **א"כ.** דמתעסק כי האי גוונא חייב למה נאמר בה: **פרט למתעסק.** בהיתרא כגון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אבל זה המתעסק באיסור חייב: **גמ' מבעי ליה פרט למתעסק.** כגון נתכוון לזו ועשה אחרת. ואי קשיא אם כן דר"א אית ליה דרב נחמן האי בה דדריש ר' אליעזר פרט למתעסק לא צריך דממלאכת מחשבת דמייתי רב נחמן מצי למילף נראה לי דר"א לית ליה דרב נחמן דדריש מלאכת מחשבת אסרה תורה דלא משמע ליה ההיא דרשא ולא מייתי דרב נחמן אלא משום דאמר בהדיא דמתעסק בשבת פטור אבל לרבי יהושע דדריש אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא איהו דריש כרב נחמן מלאכת מחשבת אסרה תורה (ה):

אדמוקמת כרבי ישמעאל לוקמה כרבי. וצ"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן בלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מצי למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית רבו ומש"ה חייב דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך טו]אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה: **הא** מתניתין היא דתנן כו'. והקשה הרב ר' שמואל מווארדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה לעולם אימא לך דבעי טז] אי משום דמפיק ונעלם ונעלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ונעלם ונעלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ונעלם מכלל שידע כבר ויש לומר בשלמא רבי אשכחנא בעלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחנא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהדיא ונעלם מכלל שידע כבר יז]:

מסורת הש"ס

א) שבועות יד:, ב) [הוריות ה.],
ג) שבועות יח: הוריות ה.,
ד) הוריות ה., ה) [ועי' תוס' סנהדרין סב: ד"ה להגביה],

שינויי נוסחאות

א] והיזה ושנה וטבל. (ש"מ): ב] חייב ואמאי חייב. (ש"מ): ג] כידיעה קא סלקא דעתין. (ש"מ): ד] מקצת מלאכה עשה היום ומקצת מלאכה עשה למחר. (ש"מ): ה] במשנה שבמשניות איתא ר"ש שזורי ור"ש אומרים וכו' וכן איתא לקמן כ. (גליון): ו] שהוא משום שם אחד. (ש"מ): ז] תמהני. נוסחת רש"י והרגמ"ה, ותמהני. ונוסחת הרמב"ם ז"ל א"ר שמעון תמהני עיין בפי' המשנה. (ש"מ, ועי' מלאכ"ש): ח] איכא ידיעת טומאה ודאית. (ש"מ): ט] ידיעה טומאה ודאית. (ש"מ): י] אע"ג דידיעת טומאה ודאית. (ש"מ): יא] מפקא. בדפ"ר נפקא לן: יב] כ"ה בדפ"ר: יג] שהוא משום שם אחד. (ש"מ): יד] בין אחטאה. (גליון, וכ"ה בדפ"ר): טו] הכי פריך אדמוקי לה. (ש"מ): טז] דבעי ידיעת בית רבו אי. (ש"מ): יז] שידע כבר לשון התוספות. (ש"מ):

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב

2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: ויקרא ד כג

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאני אומר מקצת מלאכה עשה וכו' ואינו ידוע אם בשבת: (ב) שם ור' יהושע פוטר א"ר יהודה תמיהני אם פטר: (ג) רש"י ד"ה ואפי' וכו' ודאית הס"ד ואח"כ מ"ה הילוכו בשני כו' בכניסה אחריתי שכח: (ד) ד"ה ורבי יהושע וכו' בגמרא מדכתיב אשר:

שיטה מקובצת

על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קצר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק ענבים וכן נתכוין לזו ועשה זו. תפש לשון דהכי הוא ודאי דמהא מיירי דמתכוין לזו ועשה זו דהא מייתי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] ובספק טחן דמהא לא איירי כלל דודאי זקוקים אנו לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אידיעה דלר' יהושע עד שמתכוין לחטא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא דבתרוייהו פטר ר"י כדתנן במתני' במילתיה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמילתיה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. (תוס'):

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פי"א מהל' שגגות הל' ו:
ב [מיי' שם הל' א ב]:
כ ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הל' ג ופ"ח הל' ה:
כא ד מיי' פ"ח שם הל' ה:

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. דאין כאן באחת מכולן ידיעה ודאית בתחלה, שאף ידיעה תחלה של שביל שני ספיקא היא, שהרי טהר לו מטומאה ראשונה אם הראשון הוא הטמא (שבועות יט.). **פוטר בכולן.** אף בראשונה ולקמן מפרש לה (שם). **ואפילו בקמייתא.** בתמיה, ממה נפשך טמא הוא, קודם שנכנס היה טמא ודאי וידיעת ודאי הוה ליה בתחלה (שם יט:). **שכח שהלך בראשון.** ואין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). **ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא.** ת"ק אליבא דר"ש שפוטר בהזה ושנה ואינו פוטר בראשונה, סבר כיון דטומאת ודאי הוא, אע"ג דאיהו לא ידע לה לכולהו דתיהוי ליה ידיעת ודאי אלא ידיעת ספק, עדיפא היא מהנך ידיעות ספק דהזה ושנה, דהתם ידע ליה לכולה מילתא ואפילו הכי ספק הוא, אבל הכא אי הוה ידע לה לכולה מילתא הוה ליה ידיעה ודאית, הילכך לאו ידיעת ספק היא אלא מקצת ידיעה ודאית ומקצת ידיעה ככל ידיעה, ור"ש בן יהודה אליבא דר"ש סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ודאית ככל ידיעה (שם). **ואמאי חייב.** לת"ק פריך (שם). **אדמוקים לה כר' ישמעאל.** מאי דוחקיה למימר דלא בעי האי תנא ידיעה בתחילה, דלמא לעולם בעי וסבירא ליה כרבי דאמר ספק ידיעה כידיעה (שם). **הא קמ"ל.** ריש לקיש (שם). **מגמרא.** הלכה למשה מסיני (שם).

רבינו גרשום

ור' שמעון פוטר. שאין שם ידיעה ודאי שאינו יודע באיזו כניסה היה טמא: **ר' שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר' שמעון ואפילו בקמייתא.** בתמיה בחדא כניסה אמאי ממה נפשך ידיעה ודאי של טומאה היא כשנכנס: **אמר רבה הכא במאי עסקינן** כגון שהילך בראשון ובשעה שהילך בשני שכח שהילך בראשון. ואחר כך נכנס למקדש דהכא מקצת ידיעה היא ולא כולה שכיון שהילך בראשון לא ידע שהוא טמא ודאי וכי הילך שוב בשני ושכח שהילך בראשון ולא ידע שהוא טמא ודאי: **דת"ק** סבר מקצת ידיעה ככולה ידיעה **דמיא** וחייב ור' **שמעון סבר** לא אמרינן מקצת ידיעה ככולה ידיעה ופטור: **אמר מר הלך** כול' **ואמאי** חייב **הא לא** הויא **ידיעה.** ודאי: **אמר** ריש **לקיש הא מני** ר' **ישמעאל היא.** דאמר בפ' קמא דשבועות **דלא בעי ידיעה בתחלה** והילכך אפי' אם לא הוה ידיעה כלל חייב: **ור' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן.** דבעו ידיעה בתחילה ובסוף [מ"מ] הוי חייב דקסבר **כאן** לענין טומאה **עשו ספק ידיעה** כידיעה ודאי הילכך חייב: **קס"ד כאן עשו** וה"ה **לכל התורה** כולה א"כ **קשיא** דר' יוחנן **אדר'** יוחנן **קשיא** דריש לקיש **אדריש** לקיש. קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דהכא אמר ר' יוחנן ספק ידיעה כידיעה ודאי הוא והתם בספק חלב [אמר] דספק ידיעה אינה כידיעה ודאי ואינו חייב חטאת כעל ידיעה ודאי אלא אשם כעל ידיעה ספק: וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש דכיון דאמר ריש לקיש דר' סבר דידיעת ספק מחלקת לחטאות אמאי מוקים הא דשבילין דחייב כר' ישמעאל לוקמה כרבי: **בשלמא** דר' יוחנן **אדר'** יוחנן **לא** קשיא. **כאן** גבי קדש הוא דעשו ספק ידיעה בתחלה כודאי ידיעה דידיעה תחלה דקודש ומקדש לא אשכחן בהדיא אלא מכללא אתו כדאמר ונעלם מכלל שידע הלכך כיון דלא כתיבא ידיעה בהדיא משום הכי אפילו בידיעת ספק נמי סגיא וחייב **אבל בכל התורה** דבהדיא כתיב ידיעה או הודע אליו משום הכי בעינן אי אית ביה ידיעה ודאי חייב אי לא לא: **אלא** לר"ל **קשיא אדמוקים** להך כר' **ישמעאל** לוקמה **כרבי** הכי נמי דמצי מוקים לה כרבי: אלא **הא** קמ"ל דר' **ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה.** ומאי קמ"ל **מתניתין היא** בשבועות דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה: דתנן **ונעלם ממנו ונעלם ממנו ב' פעמים** אחד **לחייב על העלם טומאה** ואחד **לחייב על העלם מקדש** וקדשיו. דהא מאן דבעי ידיעה בתחלה מונעלם ממנו דכתיב תרי זמני נפקא ליה כדאמר לעיל ונעלם והוא ידע ונעלם: **איצטריך** לאשמועינן דמהו דתימא כי לית ליה לר' ישמעאל ידיעה בתחלה מקראי כדאמרינן דקא מפיק להו להעלם מקדש וטומאה אבל **מגמרא** מסברא **אית ליה** קמ"ל ר"ל דלית ליה: **מתני' שבת** ויוה"כ. כגון שחל יום הכפורים באחד בשבת **ועשה מלאכה בין השמשות** במ"ש **או על העושה** מלאכה **ואין ידוע מעין אי** זו אב של **מלאכה עשה** או מעין אי זו תולדה של אב מלאכה עשה: **לא נחלקו** ר' אליעזר ור' יהושע **על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב.** כגון היו לפניו שני גפנים או ב' תאנים ונתכוון ללקוט את זו ולקט את האחרת שהוא חייב הואיל ושם אחד הוא גפן וגפן או תאינה ותאינה: **על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות.** כגון אם נתכוון לבצור וקצר או לבצור ענבים ולקט תאנים **שר' אליעזר מחייב** ור' **יהושע פוטר**: ר' **יהודה אומר** לא מיבעיא בדבר שהוא משום שם אחד דמחייב ר' אליעזר אלא **אפי' ללקט תאנים ולקט ענבים** כו'. דהיינו דבר שהוא משום שני שמות אפילו הכי ר' **אליעזר מחייב** ור' **יהושע פוטר. ותמה אני אם יפטור בזה** ר' **יהושע** שהרי בין כך ובין כך עשה מלאכה: **א"ל** ר' שמעון [שזורי א)] אין בודאי פטור בזה שאם כן כדבריך **למה נאמר אשר חטא בה** דהיינו משמע עד שחטא בה באותה מלאכה שנתכוון וזה עשה אותה בלא מתכוון **אמר** לו ר' יהודה אשר חטא בה ההוא **פרט למתעסק** בהיתירא ועלתה בידו איסורא לרבא כדאית ליה לקמן בגמרא ולאביי כדאית ליה אתא אבל בכאן תמיה אני אם יפטר בה ר' יהושע: **גמ' מה נפשך** וכו'. היינו טעמא דר' אליעזר דמחייב חטאת ממה נפשך: ור' יהושע פוטר. משום דכתיב **אשר חטא בה עד שיודע במה חטא: פרט למתעסק.** שמתעסק בהן לצורך דבר אחר ובא לידי איסור שלא בכוונה:

א) מדברי רבינו נראה שהיה גורס במשנה א"ל ר"ש שזורי א"כ למה נאמר וכו' ור' יהודה השיב לו פרט למתעסק [המגיה בווילנא] ויש לציין כי בכ"י ירושלים ובהוצאת אילן ל"ג שזורי.